

Bedömargruppens bedömningar

Lärosäte Högskolan Kristianstad	Huvudområde/examen Grundlärarexamen, inriktning fritidshem	ID-nr A-2020-05-4995
Bedömning av utvalda bedömningsområden		
<p>Sammanvägd bedömning av bedömningsområdet Förutsättningar Bedömning i den tidigare utvärderingen: <i>Inte tillfredsställande</i> I den tidigare utvärderingen framgår följande av bedömargruppens yttrande:</p> <p>”Den sammanlagda kompetensen överensstämmer inte med utbildningens innehåll och mål. Personalen har inte, sammantaget sett, tillräcklig koppling till läraryrket och inriktningen fritidshem. Dessutom anser bedömargruppen att forskningsmiljön är otillräckligt utvecklad. Av de lärare som medverkar i utbildningen är 10 disputerade, vilket är mindre än hälften. Dessa medverkar mestadels inom den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK). I de fritidshemspedagogiska kurserna undervisar icke-disputerad personal, men dessa har professionsutbildning som är relevant för utbildningen. Lärarnas sammantagna kompetens och utbildningens forskningsanknytning är inte tillräcklig, varken på kort eller på lång sikt.</p> <p>Den vetenskapliga aktiva närvaron inom fritidshemsforskning är inte tydligt beskriven i självvärderingen, och otidligheten kvarstod även efter intervjuerna. Utbildningen bedrivs i en forskande miljö, men den specifika fritidshemspedagogiska forskningen bedöms som svag. Bedömargruppen ser inte heller hur lärosätet säkerställer att det finns en nära koppling mellan forskning och utbildning.</p> <p>De brister som bedömargruppen ser är att det saknas såväl personella förutsättningar som en forskningsmiljö som är relevant för fritidshemspedagogik. Därigenom kan inte utbildningens kvalitet säkras för studenterna. En styrka är dock den strategiska resurs som lärosätet har avsatt medel till, och som ska skapa attraktiva tjänster med förstärkt forskningstid för att på så vis attrahera kompetens till fritidshemsområdet.”</p>		
<p>Uppföljning av bedömningsområdet Förutsättningar Bedömning i uppföljningen: <i>Tillfredsställande</i></p> <p>Lärosätets åtgärdsredovisning har kompletterats med uppgifter begärda av bedömargruppen angående hur kompetens i relation till det fritidspedagogiska området samt vetenskaplig kompetens ska säkras på lång och kort sikt, planer för fritidsforskning på kort och lång sikt, en beskrivning av vilken typ av fritidspedagogisk forskning lärosätet ägnar sig åt och vill satsa på, en specificering av vilka områden som utgör den centrala kärnan i fritidshemspedagogik samt en beskrivning av forskningsanknytningen i programmets alla delar. Lärosätets analys av orsakerna till den ifrågasatta kvaliteten bedöms som tillfredsställande och de åtgärder som redovisas i åtgärdsredovisningen och</p>		

kompletterande underlag bedöms som rimliga och ändamålsenliga.

Sammantaget anser bedömarna att de vidtagna åtgärderna ger tillräckliga förutsättningar för att lärosätet ska kunna säkra hög kvalitet i utbildningen.

Sammanvägd bedömning av bedömningsområdet Utformning, genomförande och resultat
Bedömning i den tidigare utvärderingen: *Inte tillfredsställande*

I den tidigare utvärderingen framgår följande av bedömargruppens yttrande:

"Inom kunskapsformen Kunskap och förståelse framgår det att målet som berör studenternas ämneskunskaper och insikt i forsknings- och utvecklingsarbete behandlas tillfredsställande i utbildningen. Det finns en tydlig röd tråd i utbildningen för att möjliggöra studenternas progression och att de tillägnar sig de ämneskunskaper de behöver i det kommande yrket. Ett utvecklingsområde som bedömargruppen har identifierat är att lärosätet behöver tydliggöra relationen mellan examensmål, lärandemål, lärandeaktivitet och examination.

Målet som rör vetenskapsteori, kvantitativa och kvalitativa metoder samt relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet bedöms tillfredsställande. Studenterna får kännedom om teorier och metoder i utbildningen och det finns en progression i förhållande till målet. Ett utvecklingsområde är att tydliggöra hur individuell examination av metodkunskap och vetenskapsteori sker i utbildningen.

Inom kunskapsformen Färdighet och förmåga anser bedömargruppen att målet som handlar om att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt forskningsresultat är väl tillvarataget i utbildningen. Studenterna kan, i progression, utveckla dessa färdigheter och förmågor. Ett utvecklingsområde är att ytterligare utveckla studenternas möjlighet att självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över relevanta forskningsresultat.

Målet som berör att studenterna vid examination visar förmåga att tillämpa didaktik, ämnesdidaktik och metodik bedöms som inte tillfredsställande av bedömargruppen. Den fritids(hems)didaktik som är specifik för utbildningen behöver betonas mer, och detsamma gäller för kunskaperna om det specifika vetenskapliga fältet fritids(hems)pedagogik. Relationen mellan examensmål, lärandemål, lärandeaktiviteter och examination är inte tydlig, vilket gör att lärosätet inte säkerställer att målet uppfylls. Sammanfattningsvis saknas en tydlig koppling mellan delar av didaktiken och den praktiska tillämpningen, det vill säga ämnesdidaktik för grundläroarbete med inriktning fritidshem.

Det mål som handlar om att studenterna självständigt och tillsammans med andra ska kunna planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning i syfte att stimulera varje elevs utveckling behandlas tillfredsställande i utbildningen. Det specialpedagogiska inslaget är starkt för att uppnå detta mål, och som ett gott exempel vill bedömargruppen lyfta lärosätets arbete med att koppla samman de praktiskt-estetiska ämnena med digitala verktyg. En styrka är utbildningens specialpedagogiska inslag. Vidare redovisar lärosätet på ett föredömligt sätt hur progressionen i den verksamhetsförlagda utbildningen är uppbyggd när det gäller förmågan att planera, genomföra och utvärdera undervisning.

Inom kunskapsformen Värderingsförmåga och förhållningssätt framgår det att målet som berör förmågan att göra bedömningar utifrån vetenskapliga, samhällsrelaterade och etiska aspekter behandlas

tillfredsställande i utbildningen. Som ett gott exempel på hur teori och praktik integreras i förhållande till målet vill bedömargruppen lyfta lärosätets arbete med en estetisk gestaltning av barnkonventionen i form av en filmövning.

Ett jämställdhetsperspektiv finns inkluderat i utbildningens innehåll, utformning och genomförande. Jämställdhetsfrågor finns också integrerade i flera kurser i utbildningen, och lärosätet har analyserat kurslitteratur och styrdokument ur ett jämställdhetsperspektiv. Lärosätet har även planer för ytterligare utvecklingsarbete i förhållande till området, vilket bedömargruppen ser som positivt.

Bedömningsgrunden Uppföljning, åtgärder och återkoppling bedöms som tillfredsställande. Utbildningens utformning och genomförande följs upp genom systematiska kurs- och programvärderingar, och lärosätet verkar för att studenterna genomför utbildningen inom den planerade studietiden. Studiestöd finns för de studenter som behöver detta, och lärosätet är uppmärksamt på att följa upp avhopp från utbildningen.”

Uppföljning av bedömningsområdet Utformning, genomförande och resultat

Bedömning i uppföljningen: *Tillfredsställande*

Lärosätets åtgärdsredovisning har kompletterats med uppgifter begärda av bedömargruppen angående hur kompetens i relation till det fritidspedagogiska området samt vetenskaplig kompetens ska säkras på lång och kort sikt, planer för fritidsforskning på kort och lång sikt, en beskrivning av vilken typ av fritidspedagogisk forskning lärosätet ägnar sig åt och vill satsa på, en specificering av vilka områden som utgör den centrala kärnan i fritidshemspedagogik samt en beskrivning av forskningsanknytningen i programmets alla delar. Lärosätets analys av orsakerna till den ifrågasatta kvaliteten bedöms som tillfredsställande och de åtgärder som redovisas i åtgärdsredovisningen och kompletterande underlag bedöms som rimliga och ändamålsenliga.

Sammantaget anser bedömarna att de vidtagna åtgärderna ger tillräckliga förutsättningar för att lärosätet ska kunna säkra hög kvalitet i utbildningen.

Bilaga 2

Lärosätets åtgärdsredovisning och komplettering

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Åtgärdsredovisning vid uppföljning av utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Lärosäte: Högskolan Kristianstad

Yrkesexamen: Grundlärarexamen – fritidshem

Instruktioner för uppföljning finns på UKÄ:s webbplats och i dokumentet *Vägledning för uppföljning av utbildningar med ifrågasatt kvalitet* (UKÄ 2018). För information om de bedömningsområden som ingår i utbildningsutvärdering, se *Vägledning för utbildningsutvärdering på grundnivå och avancerad nivå* (UKÄ 2016, reviderad 2018).

Åtgärdsredovisningen indelas i enlighet med rubrikerna som anges nedan. Eventuella underrubriker kan lärosätet fritt besluta om.

Lärosätet ombeds att först redovisa sin analys av bristerna och sedan en redogörelse av de åtgärder som genomförts i relation till bristerna.

Lärosätet ombeds att endast fokusera på den bedömningsgrund eller del av bedömningsgrund som bedömts ha brister. Eventuella bedömningsgrunder eller delar av bedömningsgrunder som inte bedömts ha brister behöver inte redogöras för.

De åtgärder som redovisas i åtgärdsredovisningen ska vara genomförda och ska beskrivas så att de kan relateras till utbildningens tidigare uppläggnings.

Åtgärdsredovisningen ska kunna stå för sig själv, dvs. den ska inte inkludera länkar. Nya eller reviderade kursplaner och utbildningsplaner bör laddas upp i UKÄ Direkt. Alla källor ska vara tillgängliga för bedömargruppen vid förfrågan.

Om åtgärdsredovisningen relaterar till åtgärder som gäller lärar- eller handledarresurser ska tabell över personal fyllas i som bilaga till åtgärdsredovisningen.

Redovisningen för bedömningsområdet Utformning, genomförande och resultat ska inte överstiga 16 000 tecken (med blanksteg), exklusive mallens rubrik och inledande text. För övriga bedömningsområden gäller max 8 000 tecken (med blanksteg) per bedömningsområde, exklusive mallens rubrik och inledande text. Mallens formgivning och marginaler ska inte ändras.

Åtgärdsredovisningen och eventuella bilagor laddas upp och registreras i UKÄ Direkt senast det datum som angetts i UKÄ:s beslut. Se Användarmanual för UKÄ Direkt.

Bedömningsområde: Förutsättningar

Redovisa analys av bristerna i utbildningen i relation till bedömningsområdet och redovisa åtgärder vidtagna för att avhjälpa bristerna. Analysera och redogör endast för åtgärder som relaterar till relevanta bedömningsgrunder eller delar av bedömningsgrunder. Tydliggör vad som är nytt i relation till tidigare självvärdering och vilka konkreta förändringar som har genomförts. Relatera till ifylld och bilagd tabell över personal om relevant.

Bedömningsområdet Förutsättningar innehåller följande bedömningsgrunder:

Personal: Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Utbildningsmiljö: Det finns en för utbildningen vetenskaplig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Personal

Analys av brister

Bedömargruppen anser att personalen dels saknar tillräcklig koppling till läraryrket med inriktning fritidshem dels saknar tillräcklig vetenskaplig kompetens inom fältet. Gruppen gör också bedömningen att antalet lärare och deras sammantagna vetenskapliga, professionsrelaterade och pedagogiska kompetens inte står i proportion till utbildningens volym.

Vi delar bedömargruppens uppfattning att den vetenskapliga kompetensen behöver utökas för att stärka utbildningens forskningsanknytning och för att vetenskaplig handledarkompetens inom fältet ska finnas tillgänglig, men då det råder en nationell brist på vetenskaplig kompetens med specifik koppling till fritidshem begränsas lärosätets möjligheter att förstärka dessa resurser enbart genom rekrytering. Istället krävs flera olika typer av åtgärder vilka presenteras längre fram. Antalet tillsvidareanställda adjunkter med professionskompetens var inkorrekt angett i yttrandet (två lärare), sedan korrigerat (fyra lärare). Denna kompetens har ytterligare förstärkts och deras insats i utbildningen förtydligas.

Åtgärder

Vi utlyser nu en professorstjänst i utbildningsvetenskap med inriktning mot yngre barns lärande vars uppgift blir att stärka den vetenskapliga miljön med inriktning mot både fritidshemmet och förskolan. Tjänsten tillsätts våren 2021. Under tiden denna process pågår anlitas en senior forskare hösten 2020 med uppdrag att stödja forskningsutveckling inom området. Denna insats planerades till våren 2020 men har förskjutits på grund av rådande omständigheter. Även ett lektorat är utlyst med två månaders extra forskningstid det första året och tillsätts våren 2021. Den vetenskapliga kompetensen i personalgruppen ökas dessutom genom en riktad satsning med fyra månaders extra forskningstid de närmaste två åren för en senior lektor som får ett särskilt uppdrag att utveckla forskningen mot fritidshem på lärosätet. Denna lektor deltar också i meriteringsprogram med den seniora forskaren

som mentor och kommer att ansöka om docentur under 2020. En doktorandtjänst med inriktning mot fritidshemmet tillsätts från och med augusti 2020 då lärosätet startar forskarutbildning.

En adjunkt med professionserfarenhet anställdes i augusti 2018, vilket innebär att totalt fem adjunkter med utbildning och erfarenhet från fritidshemmet arbetar i programmet. Dessa lärare utförde redan tidigare drygt hälften av undervisningen inom programmet, inklusive VFU-undervisning, och under 2019 har deras insats höjts till 60,4%. Här ingår också under 2019 en insats på 32,9% av undervisningen i UVK. Inom denna grupp finns det en utpräglad kontinuitet och stabilitet som gynnar undervisningskvaliteten och underlättar kurs- och programutveckling. Det finns även kontinuitet bland personal utan egen professionsbakgrund. Meriteringsprogram för adjunkter fortsätter och här ingår personer som bedriver masterstudier med inriktning mot fritidshem.

Vad gäller tjänsteplanering av disputerad personal har en överenskommelse träffats mellan fakultetens avdelningschefer om hur den samlade lektorskompetensen ska fördelas vid bemanning och den uppdaterade lärartabellen visar nu i vilken omfattning lektorer undervisar både i UVK och i de fritidshemspedagogiska kurserna (se bilaga). Förutom undervisningstid i programmet framgår det också i tabellen vad den övriga tiden består av för alla lärarkategorier i de fall den är relaterad till programmet, t.ex. kursutveckling och programledning.

Utbildningsmiljö

Analys av brister

Bedömargruppen uppfattar att det saknas en väl utvecklad forskningsmiljö med inriktning mot fritidshemmets verksamhet på lärosätet och nämner avsaknad av ledande senior forskare med kompetens inom fritidshemspedagogiska området. Dessa omständigheter anses påverka lärosätets möjligheter att utveckla forskningsanknytningen i utbildningen på så väl kort som lång sikt och leda till att kravet på ett nära samband mellan forskning och utbildning inte uppfylls i utbildningen. Bedömargruppen efterlyser en tydligare kommunikation i utbildningen om aktuell forskning i fritidshem, samt efterfrågar ett förtydligande av hur vetenskaplighet färgar in professionsinriktningen i utbildningen.

Vi delar bedömargruppens uppfattning om att forskning i fritidshemsrelevanta områden är ett utvecklingsområde på lärosätet och att en förstärkt forskningsmiljö förbättrar förutsättningarna för forskningsanknytning i programmet. Lokala forskningsprojekt ger närhet och möjlighet för studenter att få insyn i utveckling och hur sådana projekt genomförs. Besök av externa forskare kombinerat med egen forskning i samverkan med fritidshem gynnar vetenskaplig bredd och aktualitet i programmets

forskningsanknytning. Programmets vetenskapliga kunskapsmål kan därigenom också kommuniceras tydligare genom hela utbildningen i alla dess delar.

Åtgärder för utbildnings- och forskningsmiljö

För att förtydliga programmets koppling till befintliga forskningsmiljöer har fritidshemsrelevant forskning formulerats som ett specifikt innehållsspår i programplaneringen för den ämnesspecifika forskningsmiljön *Barndom, lärande och utbildning* (BALU). Detta har medfört ett synliggörande av balansen i programinnehåll med avseende på fritidshems- respektive förskolerelevant forskning. Fakultetens samtliga forskningsmiljöer (BALU, FORP och LISMA) har också en gemensam seminariereserie vid ett *fakultetsövergripande högre seminarium i pedagogiskt arbete* som inrättades under 2019 där aktuell forskning presenteras och behandlas en gång i månaden. Här har forskningsledarna i de tre miljöerna kommit överens om en modell för att säkra representationen av fritidshemspedagogisk forskning. Delaktigheten i det högre seminariet utgör ett viktigt komplement till BALU för programmet, eftersom fritidshemmet också har en tydlig roll i skolan som helhet.

Ett internfinansierat forskningsprojekt om fritidshemmets pedagogiska miljö som en resurs för barns språkutveckling har påbörjats 2020 i samverkan med ett närliggande fritidshem. Projektet behandlar arbete med begreppsförståelse på fritidshem och bottenar i lärosätets kompetenser i specialpedagogik. Ytterligare ett forskningsprojekt genomgick en första granskning 2019 och är nu under utveckling. Det berör implementeringen av Barnkonventionen som nationell lag och avser att i samverkan med skolor undersöka barns delaktighet i den fritidshemspedagogiska miljön. Projektet leds av en lektor inom programmet och involverar två adjunkter med fritidshemsbakgrund. Projekten dockar väl in i programmets satsningar på specialpedagogiska aspekter i fritidshemspedagogiken respektive innehållet i examensmål som behandlar barns rättigheter och barnkonventionen som kunskapsområde.

Rätten att bedriva forskarutbildning har positiv påverkan på förutsättningarna för programmets utbildnings- och forskningsmiljö genom ett planerat gradvis tillskott av doktorandtjänster. Senior lektor vid programmet har utsetts till vetenskaplig ledare med ansvar för att driva den vetenskapliga utvecklingen inom programmet och utveckla externa kontakter. Lärare vid programmet förstärker delaktighet vid forskningsträffar i nationellt nätverk för utbildningar av GF-lärare. Vid möte i mars 2020 deltog tre lärare.

Vad gäller utbildningsmiljön och kommunikation om forskning har ett flertal åtgärder genomförts. Senior lektor är utsedd till programexaminator med uppgift att säkerställa forskningsanknytning i programmets alla delar. Redan nu under 2020 avsätts medel för gästföreläsningar och seminarieaktiviteter, där fyra forskare är inplanerade att medverka. En inspirationsdag för fritidshem anordnas årligen som ett specifikt tillfälle där utbildning, forskning och praktik möts. Samarbetsavtal har påbörjats med vfu-platser för att utforma verksamhetsiniterade uppsatsprojekt i termin 6. Ett handledarkollegium som leds av en professor i specialpedagogik organiseras regelbundet för att säkra och utveckla adekvat handledarkompetens.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat

Redovisa analys av bristerna i utbildningen i relation till bedömningsområdet och redovisa åtgärder vidtagna för att avhjälpa bristerna. Analysera och redogör endast för åtgärder som relaterar till relevanta bedömningsgrunder eller delar av bedömningsgrunder. Tydliggör vad som är nytt i relation till tidigare självvärdering och vilka konkreta förändringar som har genomförts.

Bedömningsområdet Utformning, genomförande och resultat innehåller följande bedömningsgrunder:

Måluppfyllelse av kunskapsformen kunskap och förståelse: Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer genom examination, att studenten när examen utfärdas

Måluppfyllelse av kunskapsformen färdighet och förmåga: Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer genom examination, att studenten när examen utfärdas

Mål 4: visar förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det fritidspedagogiska området och inom de ämnesområden som utbildningen avser samt för yrkesutövningen i övrigt.

Analys

Bedömargruppen identifierar brister i tydlighet och progression gällande mål 4 samt det innehåll som explicit riktar sig mot fritidshemmets didaktiska frågor. Lärosätet delar bedömargruppens uppfattning att fritidshemmets didaktik kan uttryckas tydligare i såväl kursplanetexter som progressionsplaner för att bättre kunna säkerställas i relation till måluppfyllelse. Undervisningen innehåll i programmet riktar sig mot didaktiska färdigheter och förmågor men i lärandemål och innehållsbeskrivningar kan fritidshemmets didaktik förtydligas.

Lärosätet delar också bedömargruppens uppfattning att relationen mellan examensmål, lärandemål, aktivitet och examination ytterligare kan förtydligas för att på så sätt säkra att examensmålet uppnås. Kvalitet i och examination av didaktiska färdigheter kan synliggöras och progression i hur dessa färdigheter undervisas och examineras kan utvecklas mer. Vidare behöver relationen mellan ämne, ämnesdidaktik och VFU stärkas. Sambandet mellan teori och praktik är inte tillräckligt tydligt då strukturen av programmets kurser har inneburit att VFU har organiserats i separata VFU-kurser. Det har delvis bidragit till att genomförandet under VFU i viss mån saknat didaktiskt innehåll. Identifierade brister åtgärdas enligt redogörelse nedan.

Genomförda åtgärder gällande mål 4

Utifrån bedömarens yttrande och lärosätets analys har nedanstående åtgärder vidtagits:

- Strukturförändring
- Kursplaneåtgärder i kurserna GFF101, GFU100, GFF201, GFF300, GFU300 samt GFF500
- Förtydligad progression med omarbetad progressionsöversikt

Strukturförändring

En strukturförändring är genomförd från och med ht 2019. Förändringen innebär att VFU-kurser läggs samman med utbildningsvetenskapliga kärnkurser respektive fritidshemspedagogiska kurser för att på så sätt stärka relationen mellan ämne, ämnesdidaktik och metodik i den praktiska tillämpningen i VFU. Genom att förlägga VFU inom ramen för dessa kurser ges studenterna nu utökade möjligheter att sätta kursers teoretiska innehåll i relation till verksamheten på fritidshem och därigenom också omsätta teoretiska kunskaper i ämnesdidaktiska färdigheter.

Det fritidshemspedagogiska området i programmet

Övergripande har ämne och ämnesdidaktik en tydlig plats i programmet. I utbildningsplanen framgår att under hela utbildningen (UVK, FP, VFU) integreras olika ämnen och ämnesdidaktiska perspektiv med fritidshemsdidaktik och frågor om barns lärande. Ämnesområdet fritidshemspedagogik definieras i gällande utbildningsplan i termer av värdegrundsarbete, ledarskap, identitet och identitetsskapande, individen i gruppen, sociala relationer, ett språkutvecklande förhållningssätt, barns lek, fysiska aktiviteter och utevistelse tillsammans med matematik, teknik och olika inriktningar av naturvetenskap. Estetiska läroprocesser (med ämnesinnehåll som bild, digitala redskap, rörelse, musik och drama) bidrar till studenternas didaktiska förståelse av undervisning i fritidshemmet. Mot slutet av utbildningen fördjupas det fritidshemsdidaktiska perspektivet med granskning och problematisering av undervisningsbegreppet, dokumentation i relation till barns lärande och studentens medvetenhet om de egna valens betydelse

Kursplaneåtgärder

Genomförda kursplaneåtgärder har gjorts med utgångspunkt i utbildningsplanens beskrivning av ämnesområdet fritidshemspedagogik i relation till didaktik och bidrar till att förtydliga ämne och ämnesdidaktik i respektive kursplan enligt följande där *ändringar markerats med kursiv text*. I de exempel som ges nedan beskrivs didaktiskt ämnesinnehåll/undervisningsaktivitet, lärandemål och examination.

I den utbildningsvetenskapliga kärnkursen Utbildning och kunskap GFU100 i termin 1 har kursplanens innehållsbeskrivning förtydligats enligt följande: i kursen *ges en introduktion* till uppdraget som grundlärare i fritidshem med utgångspunkt i hur det beskrivs i LGR11. I kursens första moment förbereds studenterna för att *tolka och förstå uppdraget och styrdokumentens innebörd tillsammans med de didaktiska frågorna vad, hur, varför och för vem* som sedan omsätts och tillämpas precis som tidigare i programmets VFU, som från att varit en separat kurs nu har *integrerats som ett yrkesprövande moment* i GFU100. Här examineras lärandemålen 9–11 som berör didaktikinnehåll

med formuleringarna ”kunna under handledning planera och genomföra undervisning med stöd i gällande styrdokument”, ”kunna under handledning tillämpa ett aktivt ledarskap” samt ”kunna identifiera egna styrkor och utvecklingsområden”. Delprovet examineras i form av genomförd VFU, skriftligt underlag/omdöme från VFU-handledare, skriftliga reflektioner före, under och efter VFU samt ett individuellt samtal mellan student och undervisande lärare vid lärosätet utifrån VFU-omdöme och reflektioner.

I den fritidshemspedagogiska kursen Fritidshemspedagogik för grundlärare I, GFF101 termin 1 har kursplanens innehållsbeskrivning kompletterats med formuleringen ”fritidshemmet som lärandemiljö och pedagogisk verksamhet *introduceras utifrån sina specifika didaktiska förutsättningar* både i formellt och informellt lärande”. Lärandemålen är utökade med ett nytt mål där studenten ska ”*kunna beskriva och tolka fritidshemmets uppdrag med utgångspunkt i fritidshemmets didaktiska förutsättningar*”. Innehållet undervisas med föreläsning och seminarium som omarbetats för att direkt rikta sig till fritidshemmets specifika förutsättningar. Lärandemålet examineras i två delar, dels genom en gestaltande presentation i grupp där studenterna praktiserar estetiska uttryck, dels en individuell skriftlig uppgift där studenterna beskriver sin gestaltning och förklarar *hur den relaterar till uppdraget i fritidshemmet*. För att förstärka det ämnesdidaktiska perspektivet har betygskriterierna kompletterats med följande formulering: ”*att med hjälp av någon estetisk uttrycksform gestalta yrkesrollens komplexitet samt fritidshemmet som lärmiljö. Studenten ska i den skriftliga uppgiften förklara sin didaktiska tanke bakom produktionen*”.

I den fritidshemspedagogiska kursen Fritidshemspedagogik för grundlärare II, GFF201 i termin 2 har, för att förtydliga det ämnesdidaktiska perspektivet, kursplanens syfte, innehållsbeskrivning och lärandemål, omformulerats och utökats enligt följande: i syftet med tillägget att studenten ska ”*utveckla sin didaktiska kompetens och ges kunskaper om grundläggande begrepp och sammanhang inom matematik, rörelse och hälsa, naturvetenskap och teknik och hur dessa kan stödjas i fritidshemmets verksamhet*.” I innehållsbeskrivningen med tillägget att ”*fritidshemmets didaktik studeras i relation till lek, experiment och praktisk undersökning*”. Lärandemål 5 är omformulerat till att ”kunna under handledning och med utgångspunkt i *didaktiska frågeställningar* planera, genomföra och utvärdera undervisning med stöd i gällande styrdokument i syfte att stimulera lärande och utveckling”. *Lärandeaktiviteten har utökats med förberedande seminarier* där matematik, teknik och naturvetenskapligt innehåll studeras i relation till fritidshemmets specifika didaktik. Lärandemålet examineras genom VFU och skriftliga planeringar där studenten exempelvis ska planera, genomföra och utvärdera undervisning *utifrån tydliga didaktiska frågeställningar och med koppling till styrdokument*.

I den fritidshemspedagogiska kursen Fritidshemspedagogik för grundlärare 3, GFF300 i termin 3 har kursplanens syfte, innehållsbeskrivning och lärandemål omformulerats enligt följande: I syftesformuleringen har *didaktik i relation till kursens ämnesinnehåll förstärkts* och lyder ”kursen syftar till att studenten ska *fördjupa sin didaktiska kunskap*, och med utgångspunkt i barns och ungas populärkulturella utbud och i fritidshemmets kontext, *utveckla färdigheter* och förståelse för hur olika estetiska, kulturella och språkliga uttryck kan påverka barns lärande och utveckling”. I kursens innehållsbeskrivning har förtydligande gjorts som innebär att ”i kursen studeras *på vilka olika sätt didaktikens frågor* kan ta sig uttryck i fritidshem. *Undervisningsbegreppet i fritidshemmets kontext* studeras och belyses utifrån de specifika informella lärsituationer som kan uppstå i den dagliga

verksamheten. Konkreta undervisningssituationer analyseras och diskuteras med hjälp av *olika didaktiska modeller*. Utforskande arbetssätt med fokus på bild och form i relation till *didaktiska frågeställningar* och *metodiska val i fritidshemspedagogiskt arbete* behandlas.” Lärandemål i kursen har förstärkts och examineras individuellt, skriftligt och muntligt enligt följande: ”kunna förklara, analysera och diskutera *undervisningsbegreppet i relation till* estetiska gestaltungsformer och kommunikativa verktyg och hur dessa kan bidra till utvecklande läroprocesser” samt ”kunna planera, genomföra, utvärdera och *motivera metodiska val* i en undervisningssituation inom det fritidshemspedagogiska ämnesinnehållet” och vidare ”kunna motivera sina *didaktiska val* och relatera dessa till teorier om lärande”.

I den utbildningsvetenskapliga kärnkursen Utbildning och lärande, GFU300 har syftet utökats enligt följande: studenten ska utveckla kunskaper om lärande, lärandeteorier och *olika didaktiska, pedagogiska och psykologiska perspektiv* för att förstå sambanden mellan teori, bedömning och utbildningens praktik. Vidare i innehållsbeskrivningen: Studenten arbetar med att *kritiskt granska och analysera undervisningens praktiker samt fortsätter utveckla sitt didaktiska förhållningssätt*. Lärandemålen är kompletterade med: ”kunna *kritiskt granska och diskutera didaktik och metod i relation till teorier om kunskap och lärande*,”kunna ta tillvara elevers kunskaper och erfarenheter och *göra didaktiska val* som stimulerar till lärande och utveckling”. Innehållet riktar sig mot målstyrt lärande på fritidshemmet, kritisk granskning av olika styrdokument och skolinspektionsrapporter samt *undervisningsbegreppet och innebörden av detta i både fritidshemmets och skolans kontext*. Lärandemålet examineras genom examinerande seminarium med tillhörande individuell skriftlig förberedelse där studenten väljer en undervisningssituation som sedan i grupper granskas och analyseras utifrån didaktiska och metodiska utgångspunkter.

I den fritidshemspedagogiska kursen Fritidshemspedagogik 4, GFF500 (kursen ännu inte igång i den nya strukturen och således ej beslutad i fakultetens lärarutbildningsnämnd, antas okt 21, start vt 21) termin 5 som är den sista fritidshemspedagogiska kursen där specifikt fritidshemspedagogiskt ämnesinnehåll och ämnesdidaktiska frågor fördjupas, är kursplanens syfte, innehållsbeskrivning och lärandemål omarbetade utifrån den tidigare strukturen enligt följande: *kursens syfte är att studenten ska utveckla en fördjupad kunskap i fritidshemmets didaktik och fritidshemmets uppdrag*. Nytt lärandemål är formulerat och lyder: *kunna motivera och tillämpa didaktiska val som skapar förutsättningar för eleverna att utveckla de förmågor som ämnet och undervisningen eftersträvar*. Innehållet undervisas i seminarieform där studenterna med hög grad av självständighet och fördjupning av ämnesinnehållet sociala relationer, utarbetar ett utvecklingsprojekt som planeras för och sedan genomförs och utvärderas under VFU på fritidshemmet. Lärandemålet examineras med en individuell skriftlig rapport där studenten redovisar sitt genomförda projekt såväl teoretiskt som praktiskt och med en analys av projektet.

Progression ämne och ämnesdidaktiska studier och VFU

Tabellen nedan visar progression i lärandemål och innehåll. Progressionsöversiktens innehåll/undervisningsaktivitet tillsammans med lärandemål utgör här en beskrivning av hur teoretiska ämnen och ämnesdidaktik studeras för att sedan tillämpas praktiskt och med progression under VFU i utbildningen. Hur lärandemålen examineras finns beskrivet i texten ovan.

visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det fritidspedagogiska området och inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt				
Termin	Kurs	Lärandemål	Innehåll	Progression lärandemål
1	GFU100 Utbildningsvetenskaplig kärna	9, 10 och 11	Uppdraget som grundlärare i fritidshem introduceras Didaktikbegreppet introduceras Planerar och genomför aktiviteter VFU 1	Tolka och förstå uppdraget Under handledning planera och genomföra Under handledning tillämpa ledarskap
	GFF101 Fritidshems pedagogik 1	2, 6 och 7	Ämne och ämnesdidaktiska studier; lek och estetiska uttryck Fritidshem som lärandemiljö Formellt och informellt lärande Fritidshemmets didaktiska förutsättningar	Gestalta yrkesrollen Förklara didaktiska tankar Praktisera estetiska uttryck Beskriva och tolka fritidshemmets didaktiska förutsättningar
2	GFF201 Fritidshems pedagogik 2	1, 2, 3, 4 och 5	Ämnesdidaktiska studier Fritidshemmets didaktik i relation till informellt lärande Utformar, genomför och utvärderar experiment i fritidshemskontext Olika miljöer som metod för att utveckla lärande och utveckling VFU 2	Kunna organisera utevistelse Skapa stimulerande lärandemiljöer Kunna tillämpa praktiskt estetiska uttryck Under handledning planera, genomföra och utvärdera undervisning
3	GFF300 Fritidshems pedagogik 3	3, 4, 5 och 6	Ämne och ämnesdidaktiska studier; barn och ungas populärkulturella utbud Estetiska, kulturella och språkliga uttryck Barns lärande och utveckling Didaktikens frågor i fritidshemsverksamhet (metodik) Undervisningsbegreppet i fritidshemmet Didaktiska modeller och metodiska val VFU 3	Fördjupad didaktisk kunskap Förklara, analysera och diskutera undervisningsbegreppet Planera, genomföra, utvärdera och motivera metodiska val Motivera didaktiska val och relatera dessa till teorier om lärande Kunna använda uttrycksformer och kommunikativa verktyg kunna <i>självständigt och under handledning</i> planera, genomföra och utvärdera undervisning
	GFU300 Utbildningsvetenskaplig kärna	5, 9,10 och 14	Individuell praktisk planering Teorier om lärande och didaktik studeras, jämförs och granskas	Diskutera, värdera och kritiskt granska Granska och analysera Tillämpa med viss grad av självständighet

5	GFF500 (antas ht 20, start vt 21) Fritidshems pedagogik 4	8, 9, 10 och 13	Ledarskapets betydelse för lärande och utveckling fördjupas. Relationellt perspektiv och relationskompetens Fördjupade studier om identitet och identitetsskapande och sociala färdigheter VFU 4	Stimulera till lärande och utveckling. Motivera och tillämpa didaktiska val Kunna <i>självständigt</i> planera, genomföra, utvärdera och <i>utveckla</i> undervisning I handling omsätta nyvunna insikter
---	--	-----------------	---	--

Tabell 1: progressionsöversikt

Sammanfattande kommentar gällande utformning, genomförande och resultat

Åtgärderna som vidtagits gällande examensmål 4 i de olika terminerna har skapat ökade förutsättningar för studenten att nå examensmålet och bidrar till ökad tydlighet. Det har skett genom omarbetning av innehåll och lärandemål, tillägg och förtydliganden av det fritidshemspedagogiska ämnet och ämnesdidaktiken, samt omarbetade lärandeaktiviteter och examinationer.

Progressionsöversikten anger hur innehållet i examensmålet undervisas och visar progressionen i termer av att studenten ska kunna förklara och beskriva, tillämpa, motivera, värdera och kritiskt granska för att slutligen självständigt kunna genomföra och motivera sina didaktiska och metodiska val samt identifiera utvecklingsbehov. Relationen mellan VFU, ämne och ämnesdidaktiska studier har stärkts genom en övergripande strukturförändring där nu VFU ligger som moment med riktat innehåll i ämneskurserna, vilket stärker sambandet mellan teori och praktik och skapar goda förutsättningar att tillämpa och omsätta teoretisk kunskap i praktisk handling. Åtgärderna förtydligar relationen mellan examensmål, lärandemål, aktivitet och examination är tydlig och att examensmålet styr undervisningen och examineras med progression genom hela utbildningen. Sammantaget skapar de vidtagna åtgärderna förutsättningar för att examensmål 4 uppnås med kvalitet och progression.

Komplettering avseende uppföljning av utbildningsutvärderingen av utbildningen som leder till grundlärarexamen med inriktning Fritidshem

Vi mottog 2020-07-01 önskemål om komplettering till vår åtgärdsredovisning som leder till grundlärarexamen, inriktning fritidshem. I denna begäran uttryckte bedömargruppen en efterfrågan om kompletteringar inom sex punkter. Vi har låtit svara strikt utifrån dessa punkter, som vi har låtit vara rubriker i nedanstående dokument. Vid arbetet med denna komplettering har vi insett att frågorna går in i varandra här och var och att det därför finns en risk att vi i svaret upprepar oss. Vi hoppas med överseende där så är fallet.

En kommenterad lärartabell över kompetens i relation till det fritidspedagogiska området

Se särskild bilaga i xls-fil. Sammantaget finns tjänsteunderlag för cirka 8,5 heltidstjänster om man enbart låter räkna tid för undervisnings- och examinationsinsatser. Av dessa utförs 4,0 heltidstjänster av personal med direkt professionserfarenhet från fritidshem (fördelat på sju medarbetare). Utöver det tillkommer till exempel programområdesansvar som vilar på en medarbetare, som tillika har professionserfarenhet från fritidshem. Lärosätet strävar efter att bibehålla en balans där personal med gedigen professionserfarenhet ska utgöra minst cirka 50 % av personalstyrkan i utbildningen, vilket vi i nuläget som synes uppfyller. Räknar vi utbildningens delar i utbildningsvetenskaplig kärna, VFU och fritidspedagogik hamnar andelen på drygt 60 %.

En beskrivning över hur den vetenskapliga kompetensen ska säkras på kort (1–2 år) och längre sikt (5 år).

Tillgången på vetenskaplig kompetens inom området är klart begränsad i en nationell kontext och det är en utmaning och uppgift för alla lärosäten att bidra till att bygga upp den. De rekryteringsförsök som gjorts inom fakulteten för att knyta till sig vetenskaplig kompetens i kombination med professionskompetens har inte fullt

ut lyckats (medan den senare lättare låter sig göras). Vi prövar därför sedan en tid nya vägar, genom en rad åtgärder.

På kort sikt

Disputerade med en mer generell utbildningsvetenskaplig kompetens knyts till det fritidspedagogiska fältet och erhåller **väsentligt förstärkt forskningstid** för att på så vis ställa om och få möjlighet att bredda och ändra fokus på sin forskningsinriktning. Hittills har en lektor i utbildningsvetenskap varit en del i denna satsning och inför 2021 fortsätter denna satsning med ytterligare en lektor. Förutom den forskning som normalt ingår i tjänsten tillförs ytterligare fyra månaders forskningstid per forskare sammantaget under två år. Detta har finansierats genom den strategiska satsning från lärosätet centralt som beskrivs närmare under nästa rubrik (plan för den egna fritidspedagogiska forskningen).

Utlysning av en post-doc-anställning under hösten 2020. Som ett led i den uttalade strategin att stödja forskningen inom de områden där vi har stora volymer studenter, men proportionellt sett inte lika omfattande forskningsverksamhet har rektor beslutat att reservera forskningsmedel för en utlysning av en post-doc-anställning med inriktning mot det fritidspedagogiska fältet under hösten 2020 med planerad tillsättning tidigt under 2021.

En **gästprofessor** med särskilt ansvar för att bygga upp forskningsmiljön kring fritidshem har rekryterats. Gästprofessorn kommer att fungera som vetenskaplig ledare för den forskningsmiljö där forskare verksamma inom fritidshemsutbildningen ingår. Hon kommer samband med detta att ha och har accepterat ett särskilt uppdrag inom det fritidspedagogiska fältet och påbörjar detta i januari 2021. Det är steg i den pågående satsningen på fritidshemspedagogik som startade 2019 och som finansieras med hjälp av redan fattade beslut om strategiska forskningsmedel.

Medel för ett projekt med en **doktorandtjänst** riktad mot fritidspedagogik utlyses under hösten 2020, där målsättningen är projektstart vid årsskiftet. Samtidigt som projektet startar upp på kort sikt är det del av en satsning på längre sikt. Projektet är beslutat och inlagt i högskolans forskningsbudget i samband med att högskolan ansökte om och erhöll tillstånd för forskarutbildning 2019.

Fortsatt satsning på magister- och masterstudier som **förstärkt kompetensutvecklingstid** för medarbetare med professionserfarenhet från fritidshem för att meritera sig och där målsättningen bland annat är en behörighet för fortsatta forskarstudier. Satsningen är budgeterad och beslutad inom Fakulteten för lärarutbildning och ingår i den strategiska kompetensförsörjningsplanen för fakulteten. Hittills har den inneburit att två medarbetare inom det fritidspedagogiska området har meriterat sig till magisterexamen, och de är nu bägge i slutet av sina studier på masternivå.

Inom **det akademiska meriteringsprogrammet** har lärosätet gjort särskilda strategiska satsningar på lektorer med goda prognoser att inom snar framtid meritera

sig till docent och som är verksamma inom forskningsmiljöer som lärosätet vill stärka. Fritidspedagogiken är ett sådant område och nu i sommar har två medarbetare – en fritidspedagog med specialpedagogisk forskningsinriktning och en pedagog med tydlig fritidspedagogisk forskningsinriktning – ansökt om befordran till biträdande professor och oavlönad docent, vilka är i process att bedömas.

På längre sikt

Målsättningen är att lärosätet med ovanstående åtgärder förfogar över tre–fyra ytterligare forskare med tydlig inriktning mot fritidshem inom två år. Det är rimligt att anta att minst två–tre av dem också har meriterat sig till minst docent under den tiden, vilket gynnar den satsning på doktorander inom fältet som startats upp och som är en viktig del i utvecklingen av ämnet.

Förutom den doktorand som rekryteras under 2020 **utlyses ytterligare två doktorandtjänster under 2021**, där egen erfarenhet från det fritidspedagogiska fältet är meriterande och där projekten ska ha direkt koppling till fritidshem. Detta är i enlighet med lärosätets plan för utbyggnad av forskarutbildningen i pedagogiskt arbete.

På fem års sikt är således planen och målsättningen att fakulteten har tre seniora forskare och tre nydisputerade inom det fritidspedagogiska fältet och att dessa utgör kärnan i utvecklingsarbete och genomförande av Högskolan Kristianstads grundläroarbete med inriktning fritidshem. Personalsammansättningen i utbildningen kommer på så vis ha klart större inslag av en kombination av professionserfarenhet och vetenskaplig kompetens.

Vid sidan om nämnda satsningar är planen att den satsning på en gästprofessor som inleds vid årsskiftet 2021 ska permanentas, så att vi även framgent har professorskompetens inom forskningsfältet. Satsningen kommer antingen att bestå i rekrytering, befordran eller fortsatt gästprofessur.

En plan för den egna fritids[pedagogiska] forskningen på kort sikt (1–2 år) och på lång sikt.

Grundläroarbete med inriktning fritidshem vid Högskolan Kristianstad har sedan lång tid haft mycket gott renommé i en sydsvensk kontext. Studenterna är nöjda med utbildningen och avnämare talar väl om den.¹ Fritidshemsutbildningen har under senare år sålts som uppdragsutbildning till Linköping, Malmö och senast till en sammanslutning av kommuner i sydöstra Skåne. Dessa kommuner har också återkommit med nya förfrågningar efter att ha varit nöjda inte minst med den tydliga professionsanknytning som man upplevt att högskolan kunnat leverera. Vår målsättning är att också forskningsmiljön med inriktning mot fritidshem ska ha en status i nivå med hur grundutbildningen värderas.

¹ I den nationella alumnenkäten för 2019 där de som tagit examen från landets läroarbete under de senaste två åren svarade 94 % att de definitivt eller förmodligen skulle rekommendera fritidshemsutbildningen vid HKR.

Högskolan Kristianstad har en tydlig och uttalad ambition att stärka forskningen inom de stora utbildningsområdena, till vilka grundlärautbildningen med inriktning fritidshem hör. Ambitionen återspeglas främst i de strategiska satsningar som sedan 2018 har gjorts när det gäller akademisk meritering; dels för att adjunkter ska kunna gå forskarutbildning, dels för att disputerade ska uppnå docentur eller professur (dnr 2017-1121-563 samt dnr 2019-112-510). För att långsiktigt kunna bygga starka forskningsmiljöer där fritidspedagogik ingår krävs en ökad andel docenter och professorer. Fakulteten för lärautbildning har därför sedan 2018 erhållit 45% av de totala medlen för akademisk meritering på högskolan. Det har hittills resulterat i att en lektor har uppnått docentkompetens och ytterligare tre har lämnat in ansökan om befordran (varav två direkt kopplade till fritidspedagogik, enligt ovan). Ambitionen att stärka forskningen inom de stora utbildningsområdena återspeglar sig även i den satsning på strategiska forskningsmedel till fakulteterna som inrättades 2020 (dnr 2019-112-633 samt dnr 2020-112-491), där fakulteterna söker medel för specifika satsningar för att öka forskningskompetensen. För Fakulteten för lärautbildning är forskning inom fritidshem ett särskilt prioriterat område som ges ytterligare förstärkning under 2020–2021, bland annat med finansieringen av en gästprofessor, en post-doc och utökad forskningstid för forskare inom området, vilket har redogjorts för ovan. Arbetet med att långsiktigt stärka forskning som är inriktad mot dels yngre barn, dels mer specifikt fritidspedagogik har således pågått under flera år och börjar nu ge resultat.

Utöver de strategiska satsningar som Högskolan Kristianstad har gjort, erhöll Fakulteten för lärautbildning 2019 forskarutbildningsrättigheter inom pedagogiskt arbete. Under 2020 har hittills fyra doktorander antagits till forskarutbildningen, inom området, varav två har direkt anknytning till det fritidspedagogiska området. En utlysning inom specifikt fritidspedagogik genomförs under hösten, enligt ovan. Som en direkt följd av ansökan om forskarutbildningsrättigheter har formerna för vetenskapliga seminarier utvecklats vilket i sin tur utgör ett viktigt nav i utvecklingen av lärosätets forskning inom pedagogiskt arbete och inte minst av vår fritidspedagogiska forskning.

De satsningar som initierades 2018 har börjat få effekter: en kraftig och under de närmaste åren fortsatt ökning av akademisk kompetens inom det utbildningsvetenskapliga fältet och tillskott av en gästprofessor samt en post-doc med specifik inriktning mot fritidshem under innevarande år. Detta kommer att utgöra en viktig grund för att långsiktigt bygga en stabil forskningsmiljö, vilken även kan växa med ett ökat antal doktorander. Det långsiktiga målet är således att den fritidspedagogiska forskningen vid HKR ska vara såväl nationellt som internationellt erkänd och vara tydligt integrerad i den utbildning som bedrivs.

En beskrivning av vilken typ av fritidspedagogisk forskning lärosätet ägnar sig åt och vad de väljer att satsa på samt en tydligare beskrivning av vad förbättringarna ska leda till

Fritidspedagogiken som relativt ungt forskningsfält stödjer sig många gånger på näralliggande relevant forskning. Vid Högskolan Kristianstad finns detta i form av aktuell forskning i till exempel forskningsmiljön *Children's and Young People's Health in Social Context* med projekt kring sömn, medievanor och livsstil hos barn och ungdomar (Garmy, Hedin, Norell-Clarke, Sollerhed, Clausson, Hansson). Forskningsmiljön förenar forskare vid Högskolan Kristianstad med intresse av barns, tonåringars och unga vuxnas psykiska och fysiska hälsa, välbefinnande och delaktighet.

Flera vetenskapliga ämnen bidrar med sina olika perspektiv in i denna forskningsmiljö: hälsovetenskap, folkhälsovetenskap, omvårdnad, idrottsvetenskap, psykologi, pedagogik och socialt arbete. De olika disciplinerna sätter ungas hälsa i kontext av mellanmännsliga relationer, levnadsvillkor, livsstil och sociala förhållanden. Hälsa ses som kontinuum med välbefinnande och delaktighet på ena sidan och uttryck för ohälsa samt kliniska diagnoser på den andra. Inom miljön bedrivs grundforskning om faktorer som har samband med hälsa/ohälsa och tillämpad forskning såsom aktionsforskning eller interventionsstudier. Ett genomgående tema i forskningsmiljön är hur barns och ungas delaktighet och handlingsutrymme utgör viktiga aspekter av deras hälsa och välbefinnande ur ett salutogent perspektiv.

I forskningsmiljön *Learning in Science and Mathematics* ingår förutom mer matematisk- och naturvetenskaplig ämnesdidaktik med indirekt relevans för fritidshem även studier i bland annat fysisk aktivitet och inläring (Balan, Green), med en mer direkt relevans.

Forskningsmiljön *Forskning relationell pedagogik* med studier kring pedagogisk relationskompetens (se t.ex. Aspelin, Jönsson, Östlund) står för nationellt ledande forskning inom fältet relationell pedagogik, där mellanmännsliga relationers betydelse för undervisning och lärande finns i forskningens brännpunkt. Den fritidspedagogiska forskningen på lärosätet har som ambition att tydligare knyta an till detta fält, genom att i praktiktäna studier undersöka samspel mellan elever och lärare i fritidshem, hur lärare kan fånga och tillvarata lärandesituationer i den dagliga verksamheten samt vilket slags relationskompetens som behövs för att lyckas som lärare i fritidshem.

Inom forskningsplattformen *Lärande i samverkan*, som är organiserad i samverkan med omgivande kommuner, har särskilda satsningar gjorts för att stödja utveckling av praktiktäna forskning och dessa presenterades i självvärderingen 2018. För forskning inom fritidshem har denna praktiktäna satsning hittills medfört två pågående forskningsprojekt.

Forskningsresultat från projekten förväntas bistå med kunskap om fritidshemmets kompensatoriska och kompletterande uppdrag, som handlar om skyldigheten att på

bästa sätt uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildning. Det innebär att strävan ska vara att barn från olika miljöer och med olika kognitiva och sociala förutsättningar ges bästa möjligheter att lära och tillgodogöra sig utbildning. Skola, förskola och fritidshem har delat ansvar för att förbättra de kompensatoriska förutsättningarna i svensk utbildning. I programmet har vi identifierat särskilt två omständigheter för det kompensatoriska uppdraget som vi uppfattar som utmärkande för fritidshemmets lärmiljöer och där vi menar att forskning behövs på lokal och nationell nivå: 1) personalens närhet till- och förståelse av barns vardagsliv (inom och utom skolkontexten) samt 2) barns möjlighet att i fritidshemmet erfara en samvaro tillsammans med kamrater och vuxna som är av annat slag än den som skolans övriga lärmiljöer erbjuder; en samvaro som grundas i ett helhetsperspektiv på utbildning, där barns sociala, kognitiva, känslomässiga och etiska utveckling integreras. Forskningen tar således avstamp i barns vardagskulturer men också i lärares kunskaper och erfarenheter att i arbetet med målstyrda processer utforma utforskande aktiviteter i barngrupper på fritidshemmet. Exempel på forskning här är projektet *Pedagogers arbete med barnkonventionen och förståelse av barns vardagsberättelser*, som är en deltagarorienterad studie av lärare i fritidshem som utgår från barnkonventionen och har fokus på frågor om delaktighet och ”barns bästa”.

Fritidshemmet som språkmiljö är ett föga utforskat område, vilket står i fokus i *Värdegrundsbegrepp och språkande i fritidshem*, där projektet mot en bakgrund i fritidshemmet som en miljö för språkutveckling tar fasta på barns förståelse av begrepp som är relaterade till sociala relationer. Lärosätet kommer fortsätta satsa på forskning om barns kommunikation och språkutveckling, med fokus på hur fritidshemmet kan fungera som informell lärandemiljö för språkutveckling.

I takt med att forskningsmiljön byggs ut är det önskvärt att täcka in områden såsom 1) utveckling av kunskap om barns lek och rörelse samt estetiska och etiska läroprocesser på fritidshem och 2) fritidshemmets uppdrag; hur det är formulerat i styrdokument och hur det gestaltas i verksamheten.

Satsningarna förväntas leda till utveckling av en stark forskningsmiljö kring fritidshemsforskning, en miljö som både bidrar till forskningsfältet fritidshem och till utbildningen vid HKR. I detta finns också en målsättning att forskningen ifrågasätta ge avtryck i andra lärarutbildningar och professionsutbildningar på högskolan.

En beskrivning av vilken typ av forskning som behövs för att täcka in det fritidspedagogiska området. Det vill säga specificera vilka/ vilket område som utgör den centrala kärnan i fritidshemspedagogik

I vår självvärdering formulerade vi oss på följande vis: ”Ämnet [fritidspedagogik] genomsyras av en helhetssyn på barns utveckling, kunskap och lärande och är grupp- och processororienterat. För lärare i fritidshem är det framför allt barns identitet och identitetsskapande, relations- och grupprocesser, arbete med barns inflytande, kommunikation, socialt samspel och informellt lärande som betonas. En

grundläggande kompetens hos lärare i fritidshem är att kunna fånga och ta tillvara lärandesituationer i den dagliga verksamheten på fritidshemmet och använda estetiska uttrycksformer, lek, fantasi, pedagogiskt drama, rörelse, natur och friluftsliv som verktyg i lärandet.” Vi ligger på så vis nära Skolverkets definition av verksamhetens kärna som betonar att utgå från barns intressen och erfarenheter snarare än från ett i förväg planerat innehåll och att lägga stor vikt vid deltagande i sociala sammanhang och ett grupporienterat arbetssätt, där relationer är viktiga redskap. De inslag i fritidspedagogiken som framstår som särskilt viktiga är lek och skapande arbete och pedagogiken ska präglas av informellt lärande. Denna utgångspunkt i synen på ämnet implicerar behov av forskning om bland annat nedanstående frågor:

- övergången mellan verksamheter, grupper och aktiviteter och fritidshemmets kompensatoriska uppdrag
- det fritidspedagogiska innehållet
- gemenskap och relationer som grund för fritidshemmets verksamhet
- lek och estetisk verksamhet i fritidshemmet.

Att man inom ett lärosäte ska kunna täcka hela det fritidspedagogiska området är förstås varken möjligt eller eftersträvänsvärt. En mycket viktig utgångspunkt och ambition för forskningen inom fritidspedagogik på högskolan är att frågor som är aktuella och angelägna i den fritidspedagogiska verksamheten, liksom i utbildningen till lärare i fritidshem, beaktas.

En beskrivning av forskningsanknytning (fritidspedagogik) i programmets alla delar

Fetmarkerade rubriker nedan utgör aspekter av forskningsanknytning i programmet. Under varje rubrik redovisas relevanta aktiviteter.

Kursinnehåll är förankrat i aktuell forskning

- Studenterna introduceras första terminen i ett vetenskapligt förhållningssätt. Forskningsfrågor formuleras och diskuteras. Studenterna söker och gör urval i aktuell forskning inom det fritidshemspedagogiska området. Dessa undervisningsaktiviteter återkommer sedan kontinuerligt i kursinnehåll och löper därmed som en strimma genom programmet med såväl bredd som djup, vari exempelvis ingår att studenter granskar och jämför olika slags för fältet relevanta vetenskapliga artiklar.
- Studenterna använder olika metoder för att samla in kunskap som sedan analyseras och diskuteras i seminarier och examinationer. Ett exempel på hur VFU forskningsanknyts i programmet är att formaliserad observation används som metod för att studera barns lek och lärande i fritidshemmets kontext, något som sedan redovisas skriftligt genom diskussion och reflektion i relation till aktuell forskning inom området. Ett annat exempel, hämtat från UVK-kurs 3, är uppgiften att studera och presentera olika metoder för att förebygga och motverka kränkande behandling som sedan värderas och jämförs i syfte att kritiskt granska dessa och ställa dem i relation till aktuell forskning inom området.
- Litteraturlistor uppdateras inför varje kursstart för att säkerställa att aktuell forskning är inkluderad. Ett särskilt uppdrag för detta är formulerat i

fakultetens verksamhetsplan och följs upp av fakultetsnämnden. Detta gäller programmets alla delar.

Studenterna orienteras i och följer pågående forskning och ges möjlighet till delaktighet

- Studenterna möter återkommande och under olika skeden av utbildningen aktiva forskare med forskningsfokus relevanta för det fritidshemspedagogiska området (exempelvis barns lek, pedagogisk relationskompetens, outdoor education and childhood, semiotiska resurser och estetiska lärprocesser, fysisk aktivitet och hälsa).
- Studenterna bjuds årligen in till inspirationsdagar där aktuell forskning presenteras såväl från det egna lärosätet som från andra lärosäten.
- Forskningsplattformen Lärande i samverkan har i uppdrag att knyta examensarbeten i lärarutbildningarna till plattformprojekt och till frågeställningar från verksamheten. Pågående forskningsprojekt som har direkt koppling till fritidspedagogik presenteras och följs genom utbildningen. (Vid ett av de pågående projekten har studenter varit direkt delaktiga i förstudien.)

Lärarna ingår i forskningsmiljöer och praktiserar ett vetenskapligt förhållningssätt

- Samtliga undervisande lärare (såväl lektorer som adjunkter) hör till och är aktiva i en forskningsmiljö.
- I forskningsmiljön ventileras och granskas vetenskapliga texter av olika slag, såsom artiklar, monografier och rapporter, men även magister-, master- och licentiatuppsatser.
- Lektorer som undervisar i programmet är aktiva forskare.
- Forskningsmiljöerna bjuder in samtliga programmets undervisande lärare till högre seminarier.
- Majoriteten av undervisande adjunkter inom det fritidshemspedagogiska området har examen på masternivå eller är aktiva i pågående magister- och masterstudier.
- Samtliga examinatorer (bedömande lärare) av de självständiga arbetena är forskningsaktiva och har en tillhörighet i någon av lärosätets forskningsmiljöer.
- Majoriteten av handledare av det självständiga arbetet har *som lägst* masterexamen. Återkommande schemalagda seminarier för handledare genomförs och leds av en senior forskare inom relevant forskningsområde.